

OPINIA națională

Revista săptămânală de informație, opinie și idei de larg interes național editată de FUNDATIA „ROMÂNIA DE MÂINE”

Scrisoare adresată domnului
prof.univ.dr. Aurelian BONDREA,
Președintele Fundației „România de Măine”

Domnule Președinte,

Constatăm dezamăgiți cu toții că România post-decembristă se zbate în cea mai puternică **criză socială** din istoria sa, cu toate consecințele negative pe care aceasta le incumbă. Pe fondul înrăutățirii situației țării (sau poate tocmai de aceea) constatăm, ca fapt pozitiv, o anumită **maturizare a societății civile fără de partid, o clarificare conceptuală a obiectivelor activității organizațiilor ce o compun. Procesul acesta este destul de firav și ar necesita a fi ajutat.**

Se percepe tot mai mult faptul că societatea civilă fără de partid ar avea de îndeplinit în România de azi și de mâine un rol tot mai important în oprirea decăderii multilaterale a țării și pentru progresul, cultura și civilizația românească, care să-i asigure un loc și un rol important în rândul celorlalte țări ale lumii, iar exercitarea acestui rol se va răsfrânge pozitiv în nivelul real de trai material, de cultură și civilizație națională și al vieții democratice. Cred că este la îndemâna noastră să gândim și să elaborăm **strategiile specifice atingerii acestor obiective.**

Pentru ca societatea civilă să devină nu numai forța socială capabilă să revoluționeze societatea românească, ci și o **instituție a democrației viitorului, care prospectează și proiectează, de pe poziția interesului național, noile căi pe care să meargă România, s-ar impune, printre altele, ca local, rolul și instituțiile sale să se reflecte în Constituție și în viața țării. Un rol important l-ar deține, după părerea mea, constituirea, la nivelul câtorva organizații civice și al sindicatelor, a unei structuri organizatorice de coordonare și reprezentare la nivel național a acestor organizații. Această structură s-ar putea numi CONSILIUL NATIONAL REPREZENTATIV AL ORGANIZAȚIILOR CIVICE ȘI SINDICATELOR, dar ar putea purta și o altă**

denumire. Cred că pe această cale s-ar face un mare pas înainte în maturizarea și afirmarea societății civile fără de partid în viața țării.

Știm că Guvernul și forțele politice (partidele) au elaborat o strategie pe termen mediu de integrare a României în U.E., dar nici o strategie nu este viabilă, nici aceasta și nici celelalte de până acum, dacă nu se sprijină pe **unitatea națională, pe reconcilierea națională, de care suntem încă departe. Or, realizarea acestei unități și reconcilierii la scară națională nu o poate face nici un partid politic și nici toate partidele la un loc. Ea este atributul principal al societății civile fără de partid pentru înfăptuirea căruia trebuie să acționăm.**

Conștientizând ideile rezultate din dezbaterile publice, desfășurate sub egida Institutului de Sociologie și Opinii Publice din cadrul Fundației „România de Măine”, pe tema „Starea națiunii după zece ani de tranziție. România încotro?” și având în vedere lucrarea Dv., în curs de apariție, „Starea națiunii în anul 2000. România încotro?”, ne exprimăm dorința de a contribui și noi la încheierea Alianței Naționale pentru România de Măine, pentru Viitorul Poporului Român, idee care se află în preocupările Dv., enunțată și în ziarul Adevărul, cu prilejul publicării recentului sondaj ISOP.

Considerăm că în felul acesta instituția democrației va fi întărită, iar societatea civilă va reprezenta și va putea apăra mai bine interesul național.

Domnule Președinte, în încheierea mesajului meu vă transmit toate urările de bine și sănătate Dv., familiei și colaboratorilor și sperăm să ne vedem sănătoși.

Cu deosebită stimă, al Dv.

Vasile MIRON,

Președintele Uniunii Vatra Românească-Alba

Sondajul ISOP în atenția specialiștilor

Culminația încrederii în reformă

Prof. univ. dr. Nicolae RADU,
cercet. șt. Laura GORAN

Spre deosebire de evoluția școlii, unde a apărut întrupele faptul că despoliarizării reale a societății românești li corespunde o constantă opinională remarcabilă, semn că realul este reflectat corect de oamenii, deoarece acest real este ușor sesizabil la nivelul omului obișnuit, în cazul „Credinței în reformă”, lucrurile stau cu totul altfel.

Iată datele obținute la întrebarea:

„Credeti că se va face reformă în România?” (până în 1999 și în 2000) (Vezi tabelele 1 și 2, pag. 6).

Iată o surpriză în evoluția încrederii în reformă: în 1999, 54% nu credeau că se va face reformă în România, dar în 2000 numai 17% nu cred. Desigur, 17%

înseamnă foarte mult după 10 ani de tranziție. 10 ani de discursuri politice și măsuri în această direcție încă nu au reușit să convingă de seriozitatea intenției pe cei 17% din subiecții cuprinși în eșantionul nostru nrs. din sondajul 2000. Și, totuși, distanța dintre 17% și 54% este foarte mare. Este semnul sigur că în intervalul de timp scurs între cele 2 anchete s-a produs un salt neașteptat: numărul celor care nu cred că se va face reformă în România a scăzut spectaculos, fiind azi de 3 ori mai mic.

(Continuare în pag. 6)

Perspectivă economică ale anului 2000

Rigoare strategică, optimism ponderat

Prof. univ. dr. Gheorghe ZAMAN,
directorul Institutului de Economie Națională

semnale și repere clare, utile fundamentării deciziilor și așteptărilor naționale.

În concordanță cu opțiunile strategice, integrarea României în Uniunea Europeană reprezintă o opțiune majoră care impune respectarea unor reguli și exigențe vizând, în

special, reducerea ineficienței economice la nivelul cât mai mic posibil, diminuirea ratei inflației, a pierderilor din economie, a arizatorilor și deficiențelor. Potrivit unui recent sondaj de opinie pe un eșantion reprezentativ, o proporție de peste 74,1% din cei

chestionați consideră că începerea negocierilor de aderare a României în UE va avea ca rezultat dezvoltarea economică, creșterea nivelului de trai și recunoașterea inter-națională. Totodată, se urmărește înlăturarea birocrăției bugetare, umflarea artificială care, în fapt, mai mult

DEZBATERE PUBLICĂ

sub egida

Institutului de Sociologie și Opinii Publice
din cadrul Fundației „România de Măine”

Starea națiunii după zece ani de tranziție.

ROMÂNIA ÎNCOTRO?

EVOLUȚII SECTORIALE ȘI DEZECHILIBRE STRUCTURALE

Lector univ. drd. Marin COMȘA

Spectaculoasele modificări de structură care au avut loc în economia românească a ultimului deceniu se cer analizate și evaluate în strânsă corelare cu evoluția de ansamblu a economiei naționale, aceasta ilustrând, în final, eficiența restructurărilor.

În articolul de față, analizele se bazează pe date oficiale publicate de Comisia Națională pentru Statistică (Anuarul statistic al României 1998, Buletinele statistice lunare nr. 12/1998 și 1-9/1999) și de Banca Națională a României (Raportul anual 1998), principalul indicator fiind produsul intern brut, cel mai sintetic parametru economic, atât în sfera de creare, cât și în cea de utilizare.

Schimbările produsului intern brut

În perioada 1990 - 1998, produsul intern brut a înregistrat evoluții oscilante, anii de declin accentuat fiind mai numeroși decât cei cu creșteri (vezi Tabelul 1), ceea ce a făcut ca în anul 1998 produsul intern brut să reprezinte numai 75,95% din nivelul înregistrat în anul 1989.

Având în vedere evoluția produsului intern brut din anul

trecut, în concordanță cu estimările făcute se poate aprecia că, în anul 1999, produsul intern brut a reprezentat cel mai scăzut nivel al acestui indicator din întreaga perioadă 1990 - 1999.

Evoluția este cu atât mai îngrijorătoare cu cât se constată că, în celelalte țări aflate în tranziție, cu excepția Federației Ruse și a Bulgariei, recesiunea este mai redusă - Cehia, Croația, Slovacia și Ungaria - sau chiar s-a depășit nivelul din 1989 - Polonia și Slovenia (Tabelul 1).

În condițiile evoluției menționate pentru România, în anul trecut, când nivelul produsului intern brut reprezenta 72,15% din cel realizat în 1989, în ipoteza unui ritm mediu anual de 5% pe an, ar fi necesari circa șapte ani pentru atingerea nivelului din 1989, iar în ipoteza unui ritm de 3% pe an, perioada ar fi de circa unsprezece ani.

Aceste calcule ilustrează rămânerea în urmă a economiei românești, precum și eforturile deosebite care ar trebui făcute pentru recuperarea și reducerea decalajelor, și așa foarte mari față de țările cu economie de piață dezvoltată, în condițiile în care și acestea înregistrează ritmuri pozitive ale produsului intern brut.

(Continuare în pag. 2)

îngreunează, în loc să faciliteze mersul reformei pe diferitele sale paliere.

Din perspectiva concepției noi guvernării, satisfacerea nevoilor României, de altfel foarte numeroase și urgente, trebuie efectuat și rațional corelat cu veniturile ce se pot realiza din resursele interne și externe. Această abordare a reformei vine în întâmpinarea cerinței realizării de către economia românească a unui **comportament performant** care să se bizuie pe **competitivitate, restructurări eficiente ale economiei reale**, ceea ce în final trebuie să conducă la **creșterea economică și la realizarea unui nivel de viață mai bun.**

(Continuare în pag. 6)

DEZBATERE PUBLICĂ

sub egida

Institutului de Sociologie și Opinie Publică
din cadrul Fundației „România de Măine”

Starea națiunii după zece ani de tranziție. ROMÂNIA ÎNCOTRO?

În cadrul dezbaterii au apărut:

• **Starea națiunii după zece ani de tranziție. ROMÂNIA ÎNCOTRO?**

Articol de prof.univ.dr. **Aurelian BONDREA**
(Adevărul de luni, 18 octombrie 1999 și Opinia națională, nr. 258)

• **Repere economice**

Articol de prof.univ.dr. **Gheorghe ZAMAN**,
directorul Institutului de Economie Națională
(Opinia națională, nr. 261 din 8 noiembrie 1999)

• **Repere agricole**

Articol de prof.univ.dr.doc. **David DAVIDESCU**,
membru al Academiei Române
(Opinia națională, nr. 262 din 15 noiembrie 1999)

• **Repere programatice privind agricultura**

Articol de dr.ing. **Gheorghe STANCIU**
(Opinia națională, nr. 262 din 15 noiembrie 1999)

• **Costurile sociale și învățămintele tranziției economice**

Articol de academician **Nicolae N. CONSTANTINESCU**,
președintele Secției de Științe Economice, Juridice și Sociologie a
Academiei Române,
președintele Asociației Generale a Economistilor din România
(Opinia națională, nr. 263 din 22 noiembrie 1999)

• **Evaluări în plan social**

Articol de prof.univ.dr. **Gheorghe RĂBOACĂ**
(Opinia națională, nr. 263 din 22 noiembrie 1999
și 264 din 29 noiembrie 1999)

• **Etatismul, centralismul în economie blochează piața**

Convorbire cu prof.univ.dr. **Constantin IONETE**,
membru al Academiei Române,
director general al Institutului Național de Cercetări Economice
(Opinia națională, nr. 264 din 29 noiembrie 1999)

• **Relansarea economiei nu se realizează numai prin austeritate**

Articol de prof.univ.dr. **Mireea BOULESCU**
(Opinia națională, nr. 265 din 6 decembrie 1999)

• **Interesul național și politica externă a României**

Prof. univ. dr. **Constantin VLAD**,
(Opinia națională, nr. 265, din 6 decembrie 1999)

• **Calitatea actului politic**

Articol de prof. univ. dr. **Vasile M. CĂTUNEANU**
(Opinia națională, nr. 266, din 13 decembrie 1999)

• **Distorsiuni și involuții în relațiile economice externe ale României**

Prof. univ. dr. **Constantin MOISUC**
(Opinia națională, nr. 267)

• **„Eu cred în destinul României!”**

Convorbire cu prof. univ. dr. **Aureliu Emil SÂNDULESCU**,
membru al Academiei Române
(Opinia națională, nr. 268)

• **Reforma fiscală și creșterea economică**

Lector univ. dr. **Doina LEONTE**,
Facultatea de Marketing și Comerț Exterior,
secretar general adjunct în Ministerul Finanțelor
(Opinia națională, nr. 269)

• **Lipsa viziunilor mari în alinierea strategică a României**

Prof.univ.dr. **Ioan GĂF-DEAC**,
Facultatea de Management Financiar-Contabil,
(Opinia națională, nr.270)

• **Demitizarea istoriei ascunde demolarea istoriei**

Convorbire cu academicianul **Dan BERINDEI**, președintele Secției de
Științe Istorice și Arheologie a Academiei Române (Opinia
națională, nr. 272)

• **Managementul tranziției în România – reflex al neîmplinirilor**

Prof.univ.dr. **Gheorghe MANOLESCU**,
(Opinia națională, nr. 273)

• **În sprijinirea cercetării științifice, toate guvernele au rămas datoare**

Convorbire cu prof. univ. dr. **LÁNYI SZABOLCS**,
președintele Agenției Naționale pentru Știință, Tehnologie și Inovare,
(Opinia națională, nr. 274)

• **Managementul reformei**

Prof. univ. dr. **Mihail DUMITRESCU**,
(Opinia națională, nr. 275)

EVOLUȚII SECTORIALE ȘI DEZECHILIBRE STRUCTURALE

(Continuare din pag. 1)

Tabelul 1

		Bulgaria	Cehia	Croația	Polonia	Fed.Rusă	Slovacia	Slovenia	Ungaria
Variația anuală a P.I.B. (%)	1990	-9.1	-1.2	-6.9	-11.6	-2.0	-2.5	-4.7	-3.5
	1991	-11.7	-14.2	-20.0	-7.6	-13.0	-14.5	-8.1	-11.9
	1992	-7.3	-6.4	-11.0	2.6	-14.5	-7.0	-5.4	-3.0
	1993	-1.5	0.6	-8.0	3.8	-8.7	-3.7	2.8	-0.6
	1994	1.8	2.7	5.9	5.2	-12.6	4.9	5.3	2.9
	1995	2.9	6.4	6.8	7.0	-4.1	6.8	4.1	1.5
	1996	-10.1	3.9	6.0	6.1	-3.4	6.6	3.5	1.3
	1997	-6.9	1.0	6.5	6.9	0.9	6.5	4.6	4.6
	1998	3.5	-2.7	2.7	4.8	-4.6	4.4	3.9	5.0
	1998/ 1989	66.50	89.06	79.97	116.39	51.87	99.14	105.02	95.25

Printre cauzele care au condus la evoluțiile menționate se numără, după părerea noastră, următoarele:

a) măsurile populiste, ineficiente și chiar dăunătoare, din punct de vedere economic, adoptate în primii ani ai tranziției;

b) haosul legislativ și chiar lipsa unor legi de bază pentru implementarea eficientă a mecanismelor economiei de piață, care au generat și stimulat haosul economic, neîncrederea investitorilor autohtoni, dar și străini, a proliferat corupția și a condus la o polarizare deosebită a societății românești;

c) distrugerea cadrului instituțional existent, fără a se pune în loc instituții specifice economiei de piață;

d) lipsa de coerență în aplicarea unor măsuri eficiente în planul mării privatizării, restructurării producției și adaptării ei la cerințele pieții interne și externe, precum și în domeniul proprietății;

e) inexistența unei strategii unitare, coerente, cu etape, responsabilități, costuri și efecte, surse de finanțare și obiective finale. Chiar dacă au apărut unele strategii, acestea nu au fost realiste și nu au făcut decât să dea vina pe guvernările anterioare și pe „groaznicele moșteniri”. Lipsa unor programe și chiar a unor planuri orientative (așa cum există în țările cu economie de piață), a făcut ca economia să fie condusă după principiul „văzând și făcând” sau „de azi pe mâine”;

f) greșeli majore în managementul procesului de tranziție la economia de piață, printre care și înlăturarea specialiștilor din posturi cheie și promovarea clientelismului politic;

g) lipsa voinței politice atât a partidelor aflate la guvernare, cât și a celor din opoziție, primele fiind

interesate mai ales de aplicarea „algoritmului” în folos propriu;

h) apariția și dezvoltarea unui puternic sector al economiei subterane, cu grave efecte asupra dezvoltării de ansamblu a economiei, a bugetului de stat și a nivelului de trai.

Evoluții sectoriale privind formarea produsului intern brut

Structura actuală a produsului intern brut pe ramuri este, evident, rezultatul structurii existente în anul 1989 și al politicilor sectoriale din perioada parcursă până în prezent. Evoluția structurii pe elemente componente ale produsului intern brut (valoarea adăugată brută a ramurilor, producția imputată de serviciile bancare și impozite, taxe, subvenții) se prezintă astfel:

Tabel 2
Produsul intern brut = 100,00

	Valoare adăugată brută	din care:					Impozite, taxe, subvenții
		Industrie	Construcții	Agricultură	Servicii	P I S B	
1989	90.14	46.16	5.49	14.40	25.54	-1.45	9.86
1990	91.86	40.52	5.36	21.81	26.49	-2.32	8.14
1991	93.75	37.87	4.36	18.87	34.79	-2.14	6.25
1992	98.11	38.33	4.81	19.04	40.59	-4.66	1.89
1993	92.73	33.85	5.19	20.99	36.93	-4.23	7.27
1994	92.33	36.20	6.53	19.89	33.71	-4.00	7.67
1995	92.32	32.87	6.59	19.78	36.10	-3.02	7.68
1996	93.51	33.22	6.49	19.23	36.61	-2.04	6.49
1997	91.60	35.53	5.25	18.11	33.21	-0.50	8.40
1998	90.17	31.68	5.17	15.97	37.81	-0.46	9.83

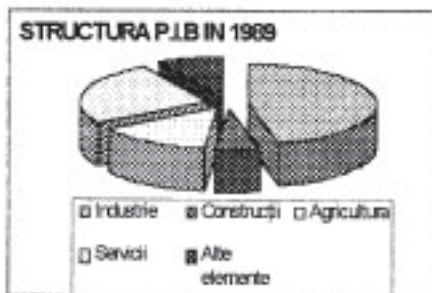
Din datele prezentate rezultă că cea mai spectaculoasă modificare o constituie scăderea ponderii industriei cu aproape 15 puncte procentuale, datorită reducerii activității sau chiar închiderii unor importante unități din acest sector, producția industrială realizată în anul 1998 ajungând să reprezinte numai 43%

din nivelul anului 1989, iar valoarea adăugată brută 62,55%.

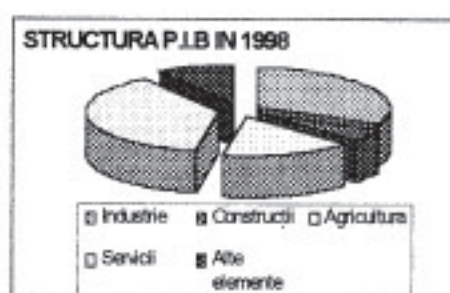
Politica de industrializare forțată din perioada economiei dirijate de comandă a făcut ca, în 1989, ponderea industriei și a construcțiilor în produsul intern brut să depășească 51%. Adăugând și

contribuția agriculturii rezultă că cele trei ramuri participau cu peste 66% la crearea produsului intern brut.

La nivelul anului 1998 cele trei ramuri mai participau doar cu circa 53% la formarea indicatorului menționat, grafic situația prezentându-se astfel (graficul 1 a și b):

Graficul 1a

Graficul 1b

Este de menționat și faptul că politica de dezindustrializare din țara noastră a fost cea mai

puternică dintre toate țările aflate în tranziție, după cum rezultă din Tabelul 3, în care se

prezintă indicii anuali ai producției industriale:

(Continuare în pag. 3)

Dezbateri publice sub egida Institutului de Sociologie și Opinie Publică din cadrul Fundației „România de Măine”

Starea națiunii după zece ani de tranziție. ROMÂNIA ÎNCOTRO?

(Continuare din pag. 2)

Tabelul 3

Variația anuală a producției industriale %	Bulgaria	Cehia	Croația	Polonia	Fed.Rusă	Slovacia	Slovenia	Ungaria
	1990	-12.6	-3.6	-11.0	-24.2	-0.1	-4.0	-10.5
1991	-23.3	-21.6	-29.0	-11.9	-8.0	-17.8	-12.4	-18.3
1992	-22.2	-7.9	-15.0	3.9	-18.2	-13.9	-13.1	-9.8
1993	-10.0	-5.3	-6.0	6.3	-14.2	-13.5	-2.8	4.0
1994	8.5	2.1	-2.6	12.1	-20.9	6.4	6.4	9.6
1995	4.6	8.7	0.3	9.7	-2.9	8.3	2.0	4.6
1996	-3.3	2.0	3.1	9.0	-4.0	2.5	1.0	3.4
1997	-7.0	4.5	6.8	10.8	2.0	2.7	1.0	11.1
1998	-9.4	1.6	3.7	4.7	-5.2	4.6	3.7	12.6
1998/1989	43.40	79.23	56.32	114.69	45.99	74.57	76.03	103.20

Fără a nega necesitatea unor restructurări semnificative în industria românească, apreciem că nu întotdeauna s-a ținut seama de importanța națională a unităților restructurate, de legăturile amonte și aval și de perturbațiile induse în sistemul economiei naționale, de posibilitățile de modernizare și de adaptare a structurii de producție la cerințele pieții interne și externe, precum și de necesitatea creșterii gradului de atractivitate la privatizare.

Faptul că restructurarea din industrie nu s-a făcut întotdeauna după criterii economice este ilustrat și de ponderea, practic nemo-

dificată, sau chiar în creștere a producției industriale a unor ramuri considerate neeficiente, energofage sau material-intensiv (petrochimie, chimie și fibre sintetice și artificiale, metalurgie). Cele trei ramuri dețineau împreună, în 1989, aproape 23% din producția pe ansamblul industriei, în 1997, lor revenindu-le peste 27% din producția industrială. Aceleași ramuri dețin și poziții importante în „topul” exportatorilor industriali.

Deși proprietar majoritar în industrie, statul nu și-a manifestat prerogativele decât în domeniul impunerii prețurilor la produsele unde deține monopol și a managerilor (pe criterii politice), asistând și

ocrotind jafalul dintr-o serie de ramuri, încurajând apariția firmelor „căpușă”, a căror prosperitate a condus, inevitabil, la falimentul unor întreprinderi și la prejudicierea bugetului de stat cu mari sume de bani. Tot mai puține persoane au beneficiat de pe urma activităților industriale și tot mai multe au îngroșat numărul șomerilor.

În corelație cu evoluția de ansamblu a economiei românești și cu politica investițională, ponderea ramurii construcții în PIB a scăzut față de 1989, după ce în anii 1994-1996 depășise ponderea din anul de bază.

În perioada analizată, evoluția investițiilor a fost următoarea:

Tabelul 4

	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998
1989 = 100.0	61.7	45.8	45.3	49.1	62.1	68.7	70.9	67.1	54.6
+/- față de an precedent	-38.3	-25.8	-1.1	8.4	26.5	10.6	3.2	-5.4	-18.6

Reducerea dramatică a investițiilor în perioada 1990-1992 s-a repercutat hotărâtor asupra dezvoltării economice ulterioare, evoluția pozitivă din perioada 1993

-1996 nereușind să contribuie decât în măsură redusă la recuperarea pierderilor din acest domeniu.

Previzunile pentru acest an conduc la un nivel care se va situa

între 46% - 47% din cel al anului 1989, total insuficient pentru relansarea creșterii economice.

În condițiile diminuării sectorului de stat prin închiderea sau

Tabelul 5

	Valoarea adăugată brută	Industria	Construcții	Agricultură	Transp. și telecom.	Comerț	Tranzacții imobiliare	Servicii financiare	Administrație
1989	-8.3	-8.4	-19.9	-6.8	-3.8	-7.6	-1.7	-50.9	3.7
1990	-2.4	-16.7	1.1	37.3	-21.4	9.3	8.5	17.3	14.0
1991	-11.8	-12.8	-19.4	-12.3	-8.8	-25.6	3.4	-0.3	-8.0
1992	-8.9	-13.7	-5.6	-12.9	-4.0	-9.1	7.4	39.7	10.8
1993	3.4	1.0	24.7	13.6	2.8	-9.1	0.6	0.5	1.9
1994	4.2	3.4	27.4	2.9	0.8	-0.9	5.4	1.7	9.7
1995	6.8	5.6	6.7	4.6	1.7	21.8	7.1	1.4	4.4
1996	3.9	6.9	0.8	-4.2	6.4	12.5	12.5	-14.2	-7.1
1997	-7.9	-5.9	-20.3	-1.3	-9.5	-13.8	-9.9	-39.6	-10.2
1998	-8.4	-10.5	-11.5	-8.3	-12.3	0.3	-6.9	-17.9	-0.8
1998/1989	78.02	62.25	92.71	111.19	61.24	78.69	129.12	72.04	112.23

privatizarea unor unități, investițiile din fondurile statului s-au redus simțitor; agenții privați, ca urmare a mediului economic instabil, a schimbărilor frecvente din domeniul legislativ și a unei atitudini oscilante a celor de la putere, evită și ezită să investească cât ar trebui.

Investițiile în rețehnologizare au rămas în programele publicitare din campaniile electorale, singurele care se văd sunt cele în vile luxuase și în ultimele tipuri de autoturisme.

Comparativ, atât cu alte țări în tranziție, cât și cu țări dezvoltate, ramura construcțiilor înregistrează ponderi reduse în P.I.B. (în Cehia participa în 1995 cu 7,2% la crearea PIB, în Polonia cu 6,2%, în 1996 la

VAB, în Fed. Rusă, cu 9% la VAB, iar în Japonia cu 10,3% la crearea PIB).

Contribuția agriculturii la crearea produsului intern brut a fost cea mai oscilantă, dezechilibrate și disfuncționalitățile din cadrul acestei ramuri fiind binecunoscute. Reducerile masive ale efectivelor de animale au implicații atât asupra producției industriale alimentare, cât și asupra fondului biologic al acestui sector de tradiție, dar și de importanță pentru economia românească. Mulți specialiști consideră că prin măsurile luate și având în vedere situația actuală, se pune în pericol chiar și securitatea alimentară a populației.

Prin politica deficitară din domeniul subvenționării agricul-

turii și din cel al stabilirii prețurilor de achiziție la cereale s-a compromis și cultura vegetală.

Practica cupoanelor s-a dovedit ineficientă, datorită prețurilor tot mai mari ale inputurilor industriale, în special al combustibililor și îngrășămintelor, dar și al serviciilor agricole și semănțelor. Cu toate că industria mașinilor și utilajelor pentru agricultură dispune de însemnate capacități de producție, închiderea acestora a făcut ca accesul la astfel de utilaje să fie, practic, imposibil, iar dotarea agriculturii să fie mult sub necesar, influențând decisiv randamentele la hectar.

Chiar dacă participarea agriculturii la crearea produsului intern brut

a crescut cu aproape două puncte procentuale, în 1998 față de 1989 (VAB fiind cu peste 11% mai mare), nu trebuie omis că valoarea producției agricole a scăzut, în aceeași perioadă, cu cea 3%.

Ponderea ridicată a valorii adăugate brute din agricultură (practic cea mai mare înregistrată în țările europene) atestă nivelul redus de dezvoltare al celorlalte ramuri și în general al economiei românești.

Disponând de condiții favorabile de dezvoltare, acestei ramuri trebuie să i se acorde o atenție deosebită, ea putând contribui la relansarea de ansamblu a economiei naționale și la sporirea exportului de produse agro-alimentare în condiții de calitate și eficiență ridicată, existând, în primul rând, cerere pe piața internă, dar și posibilitatea penetrării pe piețele externe.

Chiar dacă sectorul de stat mai deține circa 4 mil. hectare suprafață agricolă, din care circa 1,5 mil. ha teren arabil, apreciem că nu acesta este factorul hotărâtor al situației din această ramură. Lipsa unei concepții și a unor programe post-privatizare privind stimularea constituirii pe principii moderne a fermelor mijlocii și mari confirmă faptul că privatizarea nu rezolvă de la sine problemele economice ale sectorului. Creditele cu dobânzi mari și birocrația din sistemul bancar au îngreunat și chiar au descurajat apelarea la împrumuturi pentru dezvoltarea fermelor familiale.

În cadrul sectorului servicii, a cărui pondere în formarea produsului intern brut a crescut în perioada analizată cu peste 12 puncte procentuale, există o serie de evoluții contradictorii și paradoxuri caracteristice, se pare, numai economiei noastre:

-chiar dacă activitatea economică de ansamblu s-a redus simțitor, contribuția ramurii transporturi și comunicații la formarea produsului intern brut a crescut de la 6,7%, în 1989, la 10,4% în 1998, în condițiile în care valoarea adăugată brută a ramurii, în anul final al perioadei analizate reprezenta 61,24% din nivelul anului de bază;

-participarea valorii adăugate brute din serviciile financiar-

bancare la crearea produsului intern brut s-a redus de la 2% în 1989 la 1,2% în 1998, cu toate că în anii 1992-1995 atinsese și depășise 5%.

Se poate aprecia că nivelul, structura, dar și calitatea serviciilor sunt în mare suferință, că se impune luarea de măsuri consistente care să contribuie la dezvoltarea acestui sector vital în orice economie modernă de piață, dacă acesta este tipul de economie pe care managerii sistemului macroeconomic îl doresc.

Evoluția oscilantă a structurii produsului intern brut din perioada analizată este însoțită firesc și de variații ale indicilor anuali ai valorii adăugate brute pe ramuri (Tabelul 5).

Pe baza datelor putem aprecia că modificările de structură sunt mai mult conjuncturale și mai puțin rezultatul aplicării unor politici sectoriale coerente, capabile să conducă la atingerea unei structuri eficiente și competitive.

Involuțiile din anii 1997 și 1998 continuate și în primele 9 luni din anul 1999 au condus, pentru o serie de ramuri la modificarea nu numai a ponderii lor în PIB, dar și a sensului trendului din perioada anterioară.

Trebuie menționat, în încheierea analizei privind crearea produsului intern brut că, deși sectorul privat participa în 1998 cu 58,3%, în creștere cu doar 0,2 puncte procentuale față de 1997, acesta este dominant doar în agricultura și comerț interior, în industrie ponderea fiind sub 30%.

În prețuri comparabile, după ce în 1997 valoarea adăugată brută din sectorul privat a crescut cu 4% față de 1996, în 1998 acesta a scăzut cu 7% față de anul precedent, ajungând cu 3,25% sub nivelul din anul 1996. Apreciem drept cauze principale frecvențele și contradicțiile prevederi legislative, precum și lipsa unor măsuri de protecție și siguranță a producției naționale într-o serie de domenii - cheie. Totodată, marea privatizare se desfășoară lent și nu întotdeauna conduce la rezultatele așteptate și dorite, la o restructurare reală a producției și la creșterea eficienței și competitivității acesteia.

Modificări în structura utilizării produsului intern brut

În concordanță cu evoluția de ansamblu a economiei naționale, reflectată de oscilațiile menționate anterior înregistrate

de produsul intern brut, componentele acestui indicator din punctul de vedere al utilizărilor au evoluat astfel:

Tabelul 6

% față de anul anterior

	Formarea brută de cup. fix	Consum final total	din care:			Exportul net (exp.-imp.)
			Consumul populației	Cons.adm. publice	Cons.adm. private	
1989	-1.6	1.4	0.6	6.0	-	-36.8
1990	-35.6	8.9	8.1	14.1	-3.4	-
1991	-31.6	-11.8	-16.2	10.6	-25.1	-50.3
1992	11.0	-5.6	-7.5	2.2	-6.4	28.2
1993	8.3	1.2	0.9	2.7	5.0	-17.9
1994	20.7	3.8	2.6	11.0	-29.9	-72.3
1995	6.9	10.8	13.0	1.0	3.0	8.2
1996	5.7	7.0	8.0	1.5	20.3	41.6
1997	-3.0	-4.3	-3.0	-11.6	10.0	-4.7
1998	-18.1	-3.7	-6.0	14.1	0.0	-17.3

Rețin atenția câteva aspecte, între care: diminuarea drastică a formării brute de capital fix, reflectând un proces investițional

în declin; față de nivelul din 1989, formarea brută de capital fix reprezenta în 1998 cca 56%.

(Via urma)

Poezia românească în orizonturile lumii

Anul 2000 - Anul Eminescu

Cântecul eminescian urcă din profunzime

Cântecul eminescian urcă din mari profunzimi ale simțirii și ne obligă pe noi să coborâm către ele. Nu întâmpinăm în scrisul lui nici o urmă de convenție, nici o înlănțuire de cuvinte care să nu fi rezultat dintr-o lectură atentă și exactă a poetului în sine însuși. Confidența lui atât de călduroasă, sinceră și adevărată a provocat un act asemănător de mărturisire în toți cititorii lui și a fost atunci, în momentul în care cântecul lui s-a făcut auzit mai întâi, ca o rupere de zăgazuri, ca o revărsare de ape mari, cum cititorii români nu mai trăiseră înainte. Momentul eminescian a fost unul dintre cele mai însemnate în evoluția afectivă a poporului nostru (...).

Fără Eminescu nu putem înțelege bine, ca pe niște produse ale culturii românești, nici pe Xenopol, nici pe Sadoveanu, nici pe Iorga, nici pe Pârvan, nici pe Arghezi. Avântul spiritual al lui Eminescu s-a propagat în aceștia și în alții, lărgind orizontul lumii pentru noi toți (...).

Însemnătatea națională a operei lui Eminescu rezultă din faptul de a fi dat sinteza principalelor direcții de cultură ale veacului său, de a fi întrunit în sine pe omul poporului său cu aspirațiile cele mai înalte ale culturii universale, de a fi dezvoltat limba literară până la punctul în care a putut deveni un instrument delicat și armonios al exprimării lumii, al simțirii și al cugetării, de a fi creat o operă poetică genială prin puterea ei de a evoca natura, durerile și bucuriile inimii omenești, grandoarea cosmică și neliniștile minții cercetătoare a omului, de a fi deschis zărilor cele mai largi ale lumii pentru întregul lui popor. A întrunit toate aceste însușiri cu manifestarea unui caracter pur și înalt, stabilind un exemplu uman. Toate popoarele își aleg printre gloriile panteonului lor național pe aceia care le reprezintă mai bine: italienii pe Dante, englezii pe Shakespeare, francezii pe Voltaire, germanii pe Goethe, rușii pe Pușkin. Românii îi delegă lui Eminescu sarcina de a-i reprezenta în fața lumii întregi, fiindcă ei înșiși au dobândit în opera lui conștiința însuflețitoare a trecutului și a năzuințelor lor și le-au inspirat încrederea deplină în puterea lor de a îmbogăți, prin creație originală, cultura universală...

Tudor VIANU

Un maestru universal

Ilustrație de Bordenache la poezia „Floare albastră”

... Mihai Eminescu a fost mintea cea mai autohtonă și, în același timp, cea mai universală care s-a născut vreodată pe pământul românesc. A avut norocul rar – norocul celor favoriți ai soartei – să trăiască în epoca în care națiunea română lupta pentru găsirea căii adevărate în vederea formării sale spirituale, și să-și asume răspunderile imense de dascăl, fără măcar ca poetul să fi tins spre asta. Personalitatea sa îmbrățișează întreaga această epocă, iar opera sa a devenit evanghelia spirituală a poporului său, continuând până astăzi să lumineze, să fie etalonul întregului tezaur moral, spiritual și național al românilor. Pentru că Mihai Eminescu, forța aceasta creatoare și îndrumătoare, nu a fost numai un poet genial, un cântăreț neîntrecut al iubirii, al vieții, al durerii, nu a fost numai un gânditor profund, Mihai Eminescu a fost meșterul inspirat care a îmbogățit limba română, a prelucrat-o poetic, și a mai fost înviorătorul sentimentului național al românilor, donatorul unei intelectualități naționale, autentice.

Antonis MISTAKIDIS

Avangarda literară interbelică

Prof.univ.dr. Ion Dodu BĂLAN

Lirica secolului al XX-lea se caracterizează, printre altele, și prin tendința vădită, ostentativ subliniată, de *intelectualizare* și *modernizare* atât în substanța tematică a ei, care încorporează cele mai noi cuceriri ale științei și tehnicii: telefon, automobil, avion, nave maritime și cosmice etc., ajungând totuși, până la urmă să ignore realitatea, cât și în mijloacele de expresie, profund inovatoare: sfidarea sintaxei tradiționale, deschiderea îndrăznească a vocabularului poetic către limbajele de specialitate. Așa cum demonstrează Kurt Leonard în lucrarea sa *Moderne Lyrik* (1963), cu asemenea schimbări de esență, poezia devine mai liberă față de regulile prozodiei vechi, uneori până la dizolvarea în proză, cuvintele eliberându-se de constrângerile metrice. Acum, mai ales ca urmare a simbolismului, – vezi la noi Macedonski: *Logica poeziei* – gândirea poetică se sustrage rigorilor obișnuite ale logicii

aristotelice, tinzând spre dizolvarea contextului logic, spre dizolvarea situațiilor determinate spațial și temporal. De aceea, poezia această ultramodernă, de avangardă cel mai adesea, nu stabilește relații evidente între cauză și efect, în locul succesiunii logice apărând, din ce în ce mai izbitor, simultaneitatea și paradoxul. De aici preferința pentru întorsături științifice, surpriză și, uneori, pentru afirmații lipsite de sens care-i întăresc trăsăturile ermetice, reușind anihilarea relației cu *eul*. Un Marinetti, de pildă, susținea răspicat că „Eul trebuie să fie distrus”. Ca atare, relația clasică dintre *subiect-obiect* dispare. Nu mai interesează diferența dintre ceea ce e aparent și ceea ce e în fapt. Nu există decât „trăirea adevăratului”, dispărând, în viziunea acestor poeți, diferența dintre aparență și existență reală, concretă. „Poezia – spunea Tristan Tzara – nu are de exprimat o realitate. Ea însăși este o realitate. Ea se exprimă pe sine, dar, pentru a fi valabilă, ea trebuie să se înscrie

într-o realitate mai largă, aceea a lumii celorlora.”

Asemenea mutații în planul concepției au dus la proclamarea autonomiei metaforei, eliberarea de conținut a dus la primatul mijloacelor de expresie. De altfel, încă din prima fază a simbolismului, Mallarmé afirma că: „Poeziile nu sunt făcute cu ajutorul unor idei, ci cu ajutorul cuvintelor”. Asemenea trăsături caracterizează o parte a liricii din prima jumătate a veacului. A doua jumătate cunoaște, până în 1989, evoluții foarte diferite și adeseori profund contradictorii, între lirica realist-socialistă, între poezia din țările socialiste și cea din țările capitaliste. Dar pe lângă această disociere fundamentală în direcții și atitudini lirice, există și unele similitudini, prin faptul că – așa cum demonstra Engensberger într-un admirabil eseu – exercițiul poetic s-a constituit într-un „limbaj mondial”, omologându-se astfel nu numai limbajul poetic, ci chiar și structurile, ceea ce conduce, în opinia lui Engensberger, la alcătuiri poetice interconvertibile pe scena

mondială, asemănătoare unor operații de tip industrial, o parte a liricii, cea mai avangardistă, părând a intra în categoria unei „industrii a iraționalității”.

O altă direcție a unei părți a poeziei veacului al XX-lea pornește din ceea ce Jacques Rivière spunea în *Reconnaissance à Dada*: „S-ar putea spune că scriitorul simte că forța lui iese în afara perfecțiunii; ea îl zbuciumă, îl incomodează, îl urmărește: lucrul care i se pare cel mai urgent este acela de a folosi”. Teza aceasta a fost confirmată de direcția liricii noi și înnoitoare care vede geneza poeziei în „forța” ce „iese în afara perfecțiunii”. Această viziune teoretică și mentalitate creatoare s-a accentuat îndeosebi prin și după suprarealism, când expresivitatea poetică devine foarte directă, brută, în afara structurilor de timp, loc și personalitate și „în afara perfecțiunii”.

Asemenea manifestări de pe plan european sunt prezente și în lirica românească de avangardă din primele decenii ale veacului, sau pretins de avangardă, din deceniile de mai târziu, care e, de fapt, o arriere gardă.

Așa cum pertinent observa poetul și eseistul foarte cultivat, Dragoș Vrâncănu, lirica românească

de avangardă plătește tribut acestei duble ispite a spiritului estetic de care vorbim: „Lirica noastră de inovație, dintre cele două războaie, a creat o avangardă și dacă termenii nu sunt contradictorii, o tradiție de avangardă, reluată în ultimul deceniu am putea spune pe o scară de masă. A ieșit la iveală un extins fenomen de neoavangardă poetică ce a suferit treptat un proces de denivelare, nu numai pe o scară de curent, ci adesea înăuntrul însuși al evoluției operei poetice a unora din reprezentanții săi inițialmente valoroși”.

În climatul în care poezia își cucerește pe plan european o desăvârșită libertate de inspirație, în funcție de doctrina estetică în care se încadrează, dar și de expresie prin: depășirea rigorilor prozodiei tradiționale, ruperea tiparului regulilor gramaticale, exprimarea ermetică, cultivarea poeziei de notație, a sugestiei și tehnicii inserției de citate în demersul liric, se afirmă și avangardiștii moderniști și suprarealiștii noștri, de la Tristan Tzara, Ilarie Voronca, Ion Vinea, B.Fundoianu, la Virgil Teodorescu, Sașa Pană, Geo Bogza și până la cel mai fidel supra-realismului Gellu Naum.

O ISTORIE POLITICĂ A ROMÂNILOR ÎN DOCUMENTE

Prof. univ. dr. Ștefan LACHE

Lucrarea *Partide și curente politice în România 1821-1918. Programe și orientări doctrinare*, întocmită de istoricii **Damian HUREZEANU** și **Gheorghe SBÎRNĂ**, este o valoroasă colecție de documente apărută la începutul acestui an la Editura Eficient. Motivația lucrării este, după cum precizează autorii, de ordin didactic: de a oferi studenților, profesorilor și cercetătorilor de specialitate, oamenilor politici și chiar unui public mai larg, un instrument de informare rapidă și sistematică asupra unor surse de referință care reflectă gândirea, ideologia și obiectivele programatice ale partidelor politice românești, tactica și rețetele lor strategice, felul în care ele se definesc și se raportează la societate, în care își descifrează temeiurile legitimității.

Volumul beneficiază de o structură adecvată, cuprinzând o **Introducere** – un excelent comentariu cu deschideri interesante spre o istorie politică – o **Notă** asupra ediției și **opt capitole**, în care sunt încorporate documente, 150 în total, judicios selectate și ordonate printr-o reușită îmbinare a două criterii, cel cronologic și cel tematic. În primul capitol, care ocupă intervalul 1821-1866, sunt punctate, printr-o serie de documente cu valențe politice și doctrinale, mișcarea de renaștere națională și de edificare a statului național modern român, frământările epocii exteriorizate în ideile timpului, în documente fundamentale, cum sunt cele privitoare la epoci exteriorizate în ideile timpului, în documente fundamentale, cum sunt cele privitoare la **Revoluția din 1848**, la **Unirea Principatelor Române** în 1859 și la **dobândirea independenței de stat**, în 1877. Capitolele distincte sunt rezervate Partidului Național Liberal, Partidului Conservator, Partidului Național Român din Transilvania și Partidului Social-Democrat din România. Programele, proclamațiile sau platformele electorale ale acestor partide, declarațiile și discursurile liderilor lor politici sunt revelatoare pentru convingerile și principiile pe care le îmbrățișează, pentru felul în care înțeleg doctrinele pe care le profesază. În volum se regăsesc texte remarcabile ale *corifeilor liberalismului*: **Ion C. Brătianu**, **Ion Ghica**, **C.A. Rosetti**, **Mihail Kogălniceanu**, **Ion I.C. Brătianu**, **I.G. Duca**; ale figurilor reprezentative ale *conservatorismului*: **Theodor Rosetti**, **Petre P. Carp**, **Titu Maiorescu**, **Tache Ionescu**, **Nicolae Filipescu**, **Vasile Goldiș**, **Iuliu Maniu**, **Octavian Goga**; ale celebrului teoretician socialist **Constantin Dobrogeanu Gherea**. Întâlnim și texte care nu provin direct de la cercurile conducătoare ale partidelor politice, ci aparțin unor mari gânditori sociali; dintre

acestea menționăm extrase din lucrarea lui **Constantin Rădulescu-Motru**, *Doctrina conservatoare* și cele din studiul lui **Constantin Stere** intitulat *Social-democratism sau poporanism?*

Capitolul cel mai dens este cel consacrat **Partidului Național Liberal** și doctrinei sale, reproducându-se 33 dintre documentele sale, începând cu Programul din 1863 și terminând cu telegrama adresată de I.I.C. Brătianu lui Ion Inuceț, președintele Sfatului Țării cu prilejul Unirii Moldovei dintre Prut și Nistru, cu România, la 27 martie 1918. Documentele inserate în acest capitol atestă *legătura dintre ideea națională și cea liberală*, faptul că *promotorii afirmării națiunii, liderii mișcării naționale erau și adepții valorilor liberalismului, ai modernizării societății românești*. Acest aspect fundamental pentru istoria noastră modernă este pus în relief mai ales de marile momente istorice ale secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea care au culminat cu întregirea națională și statală a României. Documentele programatice definesc momentul național ca unul constitutiv al identității Partidului Național Liberal. Liberalii își asumă misiunea națională în perspectiva progresului general al societății, de promovare a intereselor păturilor mijlocii prin intermediul dezvoltării comerțului, industriei, al instituțiilor de credit financiar-bancare.

Liberalismul român a dominat viața politică antebelică a României în tandem cu **Partidul Conservator**. Acest din urmă partid și doctrina sa, grupate pe interesele moșierimii, ale marii proprietăți au căutat să valorifice o serie de idei și repere precum: atașamentul la tradiție, înțeleasă ca normă comportamentală, reliefa ideii de organicitate ca mișcare graduală a societății, preferință pentru solidaritatea de tip comunitar, pe colectivități clădite pe relații consacrate de dătină și cultură. De aici se desprinde *pledoaria conservatorilor pentru o societate bine ordonată, construită ierarhic, ferită de tentația schimbărilor, având un simț dezvoltat al autorității, o stare de spirit elitară, sceptică, dacă nu refractară fenomenelor mobilității sociale*.

În ceea ce privește **Partidul Național din Transilvania**, documentele incluse în volum reflectă, pe de o parte, drumul constituirii sale ca factor politic reprezentativ al românilor, iar pe de o parte, ele pun în cauză torentul de vexațiuni și nedreptăți la care românii au fost supuși de politica obtuză și apăsătoare a autorităților de stat ungare. Această politică și-a găsit o replică dărză, energică din partea românilor din Transilvania. Un document reprezentativ în acest sens este *Memorandumul* din 1892 și acțiunea

care i se asociază și care a generat-o. *Mișcarea memorandistă* a pus în lumină *solidaritatea comunității românești, forța de afirmare a sentimentelor sale de identitate, maturitatea conștiinței naționale*. Etapele ulterioare ale mișcării memorandiste sunt, după un relativ reflux al acesteia, etape de consolidare, de reorientare tactică spre activismul politic, de sporire a capacității de afirmare și a influenței în mase a Partidului Național Român.

Un capitol aparte este dedicat partidelor și curentelor ideologice mai restrânse ca dimensiuni și influență, prezenței lor în epocă, atestând *complexitatea vieții politice românești* de până la primul război mondial. Sunt surprinse documentar **Partidul Democrat Radical**, condus de Gheorghe Panu, **Partidul Naționalist-Democrat**, condus de Nicolae Iorga și A.C. Cuza, **Partida Țărănească** având ca protagoniști pe C. Dobrescu Argeș și Vasile M. Kogălniceanu; la acestea se adaugă grupările politice naționale ale românilor din Bucovina și din Basarabia.

O culegere menită să oglindească documentar viața politică și articulațiile ei nu putea omite pe cei aflați în fruntea țării, declarațiile marinarilor României. *Mesașele și cuvântările domnitorului Alexandru Ioan Cuza și ale regilor Carol I și Ferdinand I, reproduce în lucrare, exprimă prin vocile cele mai autorizate poziția României în probleme fundamentale de ordin intern și internațional*. Culegerea se încheie cu *actele fondatoare ale unirii Basarabiei, Bucovinei și Transilvaniei cu România, adoptate succesiv la Chișinău, Cernăuți, Alba Iulia și București, în memorabilul an 1918*.

Demersul istoricilor **Damian HUREZEANU** și **Gheorghe SBÎRNĂ** răspunde unei cerințe de o stringentă actualitate. Efortul lor se cuvine a fi apreciat cu atât mai mult cu cât istoriografia epocii moderne resimte lipsa unor colecții de documente cuprinzătoare, a unor ediții selective tematice de acest gen. În această situație nu e de mirare că nu o dată sursele sunt înlocuite cu aproximații vagi, cu aserțiuni care distorsionează evoluția istorică. Tendința de a oferi judecăți depărtate de conținutul real al activității forțelor politice, a liderilor acestora, se cultivă mai ales prin mass-media de către diferiți interpreți ai istoriei și civilizației române. Asemenea procedee sunt chiar în discursul unor specialiști.

Lucrarea de față are prin conținutul ei și semnificația unui apel, a unui îndemn, acela de a se reveni la surse, la cunoașterea istoriei pe bază de izvoare primare, la interpretarea lor cu acuratețe și responsabilitate. Oricine dorește să se informeze obiectiv și corect are la dispoziție acest volum validat de însăși factura lui: contactul nemijlocit cu izvorul autentic, cu identitatea politică și doctrinară a partidelor României moderne. ■

Într-o serie de articole publicate în revista *Opinia națională*, în anii 1997-1999, am scos în evidență, obligat de realități, faptul că pe plan mondial și-a făcut loc o atitudine condamnată, aceea a neglijării și nerecunoașterii rolului determinant al științei în progresul și prosperitatea societății umane.

Din nefericire, nu mi-a fost greu să argumentez că o asemenea stare de lucruri este mai periculoasă decât se crede la prima vedere: pe de o parte, pentru că omenirea nu are altă șansă de a-și satisface cerințele din ce în ce mai numeroase de a avea o viață mai decentă, în condițiile în care întâmpină secolul XXI într-o accentuată stare de sărăcie, pe de altă parte, pentru că numai prin folosirea descoperirilor științifice, prezente și viitoare, va fi posibil să se diminueze amenințările șomajului și foamei și să se preîntâmpine efectele dezastruoase ale poluării și schimbărilor de climă și mediu, să se facă față noilor și multiplelor epidemii și, mai ales, să se asigure întregii populații, în continuă creștere, resursele de energie, hrană și viață civilizată.

Place sau nu tuturor, *știința și tehnologia sunt forțe decisive pentru a aduce bunăstarea pentru societatea umană*. În același timp,

diagnosticul și tratamentul bolilor creierului etc. pot fi singurele căi de rezolvare a multor probleme sociale, medicale și educaționale care, din nefericire, afectează din ce în ce mai intens viețile locuitorilor planetei noastre ca: abuzul de droguri, boala Alzheimer, boala Parkinson, epilepsia, congestia cerebrală, întârzierea mentală etc.

Deși aceste previziuni pot părea curajoase, am convingerea că asemenea tuturor previziunilor anterioare ele se vor dovedi sărace și incomplete față de realizările științei în secolul XXI. Să amintim, în acest context, că o previziune făcută în 1986 de grupul lui W. Brinkman pentru descoperirile din fizică în următorii 15 ani, nu amintea nimic despre: răcirea și manipularea atomului cu lumină laser, superdeformarea nucleară, superconductivitatea la temperaturi ridicate, haos și dinamice neliniare, fizica mezoscopică etc. Toate acestea sunt acum, la numai 14 ani, descoperiri de primă importanță.

În situația actuală, în care pe plan european sau mondial sunt aduși laolaltă oameni de știință de valoare excepțională, din domenii diferite, pentru a găsi soluții și rezolva probleme de mare complexitate și importanță ale societății umane se va ajunge, fără îndoială, la un pas spectaculos în

Secolul XXI - secol al științei și tehnologiei

Prof. univ. dr. Marin IVAȘCU

știința oferă cele mai entuziasmante perspective pentru generațiile viitoare. Ea permite o cunoaștere mult mai completă a universului și, de ce nu, o folosire a acestuia, un control crescut asupra bolilor, a îmbătrânirii, a evoluției speciei umane, a pătrunderii în profunzime în mecanismele funcționării creierului, natura conștiinței și originea gândirii.

Științele biologice, spre exemplu, vor pune la dispoziția viitoarelor generații umane perspective cu totul noi pentru protecția sănătății, a producției de hrană și a controlului mediului. Acestea vor avea un impact puternic asupra relațiilor sociale și personale, asupra structurii familiei și valorilor etice și legislative, științele fizice și tehnice care prin descoperirile lor ne-au pus la dispoziție telefonul, faxul, poșta electronică și atâtea altele, conducându-ne spre era informației și comunicațiilor vor avea și în secolul XXI realizări care vor da o nouă față, de fapt, o nouă civilizație societății umane.

Fizica va descoperi legități, procese și fenomene care vor permite o cunoaștere mult mai profundă chiar a proceselor biologice, în condiții în care fundamentele și limbajul fizicii vor trebui să fie diferite de cele pe care le cunoaștem astăzi. Pentru că dacă fizica va dori să opereze cu sisteme de mare complexitate (de tip neurologic, posibil de genul creierelor incipiente), atunci trebuie folosit un limbaj care nu este acceptat astăzi ca fiind „cantitativ”, așa cum la cumplina dintre secolul XIX și XX fizicienii nu au acceptat o descriere cantitativă drept cantitativă. Îndrăznesc să fac această referire la contribuția fizicii la dezvoltarea neuroștiinței, având în vedere și preocupările intense ale Comisiei Europene pentru asemenea descoperiri.

Regenerarea celulelor nervoase, încetinirea bolilor care afectează neuronii, folosirea metodelor și instrumentației din cercetarea de fizică pentru a percepe modul de funcționare a creierului și pentru a îmbunătăți

definirea secolului XXI drept secol al științei și tehnologiei.

Desigur că simpla enumerare a tuturor realizărilor și descoperirilor științifice care motivează această afirmație necesită o carte de zeci sau sute de pagini.

Iată de ce, alături de majoritatea oamenilor de știință, am considerat condamnată atitudinea de neglijare și nerecunoaștere a importanței acestora pentru populația globului.

Dimensiunea incredibilă căpătată de această atitudine, mai ales în România, m-a contaminat și pe mine de acea atmosferă de pesimism referitoare la diminuarea suportului financiar pentru cercetarea științifică și pentru posibilitatea tinerilor de a avea o carieră științifică și un viitor respectabil în societate.

Și dacă pe plan mondial se manifestă această situație pesimistă, ce va fi în România unde asistăm cu disperare la înmormântarea cercetării științifice? Va reuși oare clasa politică să însușească și să înțeleagă noile tendințe din politica față de știință din Uniunea Europeană (U.E.) și să le aplice exact și rapid? (Așa cum a făcut, din păcate, în alte situații mai puțin benefice pentru societatea și cercetarea științifică românească). Iată de ce am să fac mai jos o subliniere a acestor noi luminițe (să sperăm că nu au nimic de-a face cu luminițele de la capătul tunelului din politica românească), rezultate din *comunicatul din ianuarie 2000 al Comisiei Unității Europene* care, trebuie să recunoască, că mi-au dat curajul și mi-au sugerat nominalizarea secolului XXI ca secol al științei și tehnologiei.

Așadar, comunicatul U.E. proclamă, fără reținere că *secolul XXI va fi secolul științei și tehnologiei*, apreciind, totodată, că Europa nu exploatează în totalitate potențialul de care dispune. Aceasta și ca rezultat al faptului că o parte a societății și, în special politicienii, din nepricepere sau neînțelegere, au contribuit la scăderea rolului și prestigiului cercetării științifice.

(Va urma)

Perspectivă economică ale anului 2000

Rigoare strategică, optimism ponderat

(Continuare din pag. 1)

• Potrivit estimărilor oficiale, în anul 2000, valoarea PIB-ului ar urma să fie cu 1,3 % mai mare decât nivelul anului 1999, realizându-se, practic, o cotitură în sensul că s-ar stopa un declin al acestui indicator care a marcat succesiv nefavorabil economia și nivelul de trai în anii 1997, 1998 și 1999.

Trecerea de la un declin prelungit al PIB la o creștere a acestuia este o sarcină ambițioasă, dificilă, dar nu imposibilă. În acest sens, se impun măsuri urgente, printre care mai buna utilizare a potențialului productiv al economiei naționale, în special cel din agricultură și industrie, în acele segmente care au cerere pe piața internă și externă și o revigorare masivă a procesului și mecanismelor investiționale prin stimulente și facilități compatibile cu cerințele pieței concurențiale.

• Un jalon de primă însemnată pentru evoluția economiei românești în anul 2000 îl constituie necesitatea reducerii nivelului inflației la 27% în 2000; 18% în 2001, 12% în 2002. Începând cu anul 2003, se preconizează o rată anuală a inflației cu un nivel de o singură cifră. Dimensiunea inflației în 2000, componentă majoră în realizarea unui climat economic relativ macrostabil în România, reprezintă cea mai dificilă provocare pentru guvernare, întrucât dezinflarea prețurilor necesită pe lângă reduceri drastice de costuri cu aparatul birocratic de stat, diminuări ale costurilor de producție posibile doar prin creșterea productivității factorilor muncă și tehnologii.

Prevederea realizării unui deficit cu o pondere de 3% din PIB în anul 2000 are la bază un nivel absolut estimat al PIB de 725.000 miliarde lei, al veniturilor totale bugetare de 236.000 miliarde lei și al cheltuielilor bugetare de 257.700 miliarde lei, nivelul mediu al cursului de schimb utilizat fiind de 20500 lei/dolar SUA. Ministrul Finanțelor a precizat că la capitolul de cheltuieli, bugetul va fi „mai bogat” în ceea ce privește dobânzile și diferențele de curs și că, spre deosebire de anul trecut, veniturile provenite din privatizare și cele ale Agenției de Valorificare a Activelor Bancare nu vor mai fi utilizate pentru consum.

Ca urmare a unor măsuri de accelerare a procesului de privatizare, veniturile încasate din vânzarea întreprinderilor de stat se estimează la 7995 miliarde lei, iar cele recuperate de AVAB la 2000 miliarde lei. Subliniem că metodele de privatizare vor cunoaște în continuare o diversificare și adaptare la specificul ramurii și al pieței, o serie de noi societăți comerciale cu capital de stat urmând a fi privatizate prin intermediul băncilor internaționale de investiții sau al agenților particulari specializați.

În anul 2000, urmează să-și înceteze activitatea FPS-ul, datorită faptului că o parte predominantă a capitalului de stat va fi transformată în sectorul privat. Prin metode și legi speciale se vor privatiza fostele IAS-uri, băncile de stat, precum și societățile comerciale din turism.

• Veniturile provenite din impozitul pe salarii vor reprezenta 2,5% din PIB, față de 3,5% în anul 1999, ca urmare a aplicării Legii impozitului pe venitul global.

Reforma fiscală, aplicată cu începere de la 1 ianuarie 2000, vizează reducerea impozitului pe profit de la 38% la 25%, precum și introducerea unei cote unice a TVA de 19%. Aceasta va presupune o creștere a TVA la 11%, în cazul unor bunuri alimentare și medicamente și o scădere de la 22% pentru alte categorii de bunuri și servicii.

Se estimează că pierderile din veniturile cauzate de reducerea impozitului pe profit și de noua modalitate de impozitare a veniturilor vor fi contrabalansate de unificarea cotei de TVA și reșezarea accizelor, astfel încât, pe ansamblu, veniturile bugetare în anul 2000 să crească cu 1% din PIB.

Printre modificările importante al bugetului în anul 2000, față de cel din 1999, se configurează creșterea ponderii veniturilor din impozitele indirecte și scăderea celor din impozitele directe. Astfel, în anul 2000 impozitul pe salarii va fi de circa 2,5% din PIB, față de 5,3% cât a fost în anul 1999.

• Fiind proiectată, structurată pe o creștere durabilă sănătoasă, neinflaționistă a PIB-ului, care urmează să atingă venituri anuale de 6-7%, strategia pune un accent deosebit pe o serie de măsuri, printre care un loc deosebit îl dețin **întărirea disciplinei financiare în sectoarele public și privat, remunerarea corectă a muncii și consolidarea unui mediu de afaceri favorabil liberei inițiative particulare, precum și unei guvernări corporative eficiente.** Se socontează, totodată, pe intrarea unor fonduri străine, în special de la Comunitățile Europene, care vor susține efortul propriu investițional.

• Față de nivelul actual de circa 3500 USD PIB per capita, la paritatea puterii de cumpărare la finele deceniului se preconizează un nivel de peste 10.000 USD per capita, concomitent cu stabilitatea cursului leului și apropierea acestuia de paritate a puterii de cumpărare.

• Integrarea economiei românești în UE, într-un anumit fel, are un important atu în ponderea mare pe care o dețin țările UE în comerțul exterior al României. În 1999, s-au consolidat relațiile comerciale și de cooperare ale României cu Uniunea Europeană, spre care s-au îndreptat 65,5% din exporturile românești, cu 11,5% mai mult decât în 1995, anul intrării în vigoare a Acordului de Asociere a României la UE. Totodată, în anul 1999, exporturile românești au înregistrat o creștere de 2,5%, atingând un volum de 8,5 miliarde USD, cel mai înalt nivel din ultimii zece ani. Pentru prima dată în ultimii șapte ani, exportul de produse ale industriei constructoare de mașini (inclusiv electrotehnice) a ocupat locul al doilea cu 15,3% din totalul exporturilor, imediat după exportul de produse din industria textilă și pielărie. De asemenea, industria metalurgică și siderurgică și-a menținut o pondere semnificativă în exporturile românești.

Relațiile comerciale ale României cu gruparea central-

europăeană CEFTA, dețin în prezent o pondere de 7% din totalul exporturilor românești, față de numai 4,5% în anul 1995.

• *Ascendența exporturilor* din anul 1999, potrivit estimărilor Ministerului Industriei și Comerțului, creează premisele atingerii în anul 2000 a unui volum de export de nouă miliarde dolari. În vederea atingerii acestui obiectiv este necesară accelerarea realizării programelor de privatizare și restructurare a economiei, astfel încât, aceasta să răspundă în mai mare măsură cerințelor pieței interne și internaționale.

Pentru anul 2000, Ministerul Industriei și Comerțului a prevăzut *continuarea redresării balanței comerciale*, în special, prin modernizarea cadrului juridic în relațiile cu partenerii comerciali, extinderea acordurilor de liber schimb (în prezent fiind în negociere astfel de acorduri cu Israelul, Țările Baltice și cu alte state care au dezvoltat relații de parteneriat cu Uniunea Europeană), crearea unor organisme flexibile de negociere a raporturilor economice interguvernamentale.

• Definierea strategiei economice pe termen mediu ridică și **problema alegerii sectoarelor viabile, competitive ale economiei românești** ca priorități ale măsurilor și programelor de politică economică. În acest sens, ar trebui avute în vedere, potrivit opiniei unor specialiști, o serie de ramuri care necesită o atenție deosebită, din punct de vedere al protecției dezvoltării, cum sunt: agricultura, industria alimentară, industria petrochimică și turismul, precum și o serie de alte ramuri ale industriei și serviciilor productive, în funcție de cerințele pieței, de exigențele integrării europene și resursele de care dispunem.

Dezvoltarea selectivă a sectoarelor productive, cum sunt agricultura, industria și construcțiile, prin efectele lor multiplicative pot susține dezvoltarea celorlalte sectoare înecesebi ale serviciilor.

(Va urma)

Culminația încrederii în reformă

(Continuare din pag. 1)

În 1999 (17 mai)

Întrebarea:

TABEL 1

XII. Credeți că se va face reforma în România?

1. Nu cred	54%
2. S-ar putea să se facă	12%
3. Nu știe/Nu răspunde	34%

În 2000 (7 februarie)

Acceași întrebare:

TABEL 2

1. Nu cred	17%
2. S-ar putea să se facă	46%
3. Se va face cu siguranță	23%
4. Nu știe/Nu răspunde	14%

În schimb, numărul celor care cred că se va face reformă, sau că s-ar putea să se facă, a crescut de la 12% la 69%. Este vorba de un salt spectaculos, care s-a produs abia în ultimul an. Este semnificativ și faptul că numărul celor care „nu știu sau nu răspund” a scăzut de la 34%, în 1999, la 14%, în 2000. Și această constatare vine să confirme faptul că, în ultimul an, **opinia conform căreia reforma se**

va face a câștigat o astfel de pondere încât, sub raport subiectiv, ea devine inevitabilă. Nu anul 1990, ci abia anul 1999 a produs, opinional, ruptura cu trecutul în ceea ce privește credința în reformă, în faptul că în România se va face reformă. Momentul este „de vârf”, adică de mare semnificație socio-umană. Și el putea fi pus în evidență convingător numai de cercetarea științifică.

Abonați-vă la revista „Opinia națională”!

Costul unui abonament trimestrial este de 8.400 lei

Revista se poate procura prin abonament la toate oficiile poștale din țară. În Catalogul RODIPET, revista se regăsește la poziția 2.256.

De asemenea, solicitări de abonament se pot adresa redacției cu plata prin mandat poștal sau dispoziție de plată pe adresa: Fundația „România de Măine”, Palatul Sporturilor și Culturii, Parcul Tineretului, Sectorul 4, București, Cont: 2511.1-23.1/rol B.C.R., Sucursala Unirii

NOU

La Editura Fundației „România de Măine”

SINCRONIZAREA SOCIALĂ, PREMIȘĂ A DEZVOLTĂRII

Prof.univ.dr. Ștefan COSTEA

(Continuare din numărul trecut)

În ordinea economică mondială, forța propulsivă a dezvoltării o reprezintă, pe lângă sistemele economice naționale, și corporațiile transnaționale (care, nu de puține ori au venituri anuale mai mari decât PNB al unor state), aceste corporații devenind, de fapt, factorii care determină direcțiile și orizonturile dezvoltării economice globale, deci și a economiilor statelor naționale.

Mai mult decât atât, în însuși interiorul statelor-națiune s-au produs și continuă să se producă profunde transformări structurale în relațiile dintre stat și națiune; statul nu poate avea decât vocația guvernării, nu și pe cea a administrării, date fiind ponderea rolurilor crescând ale organizațiilor neguvernamentale, ale familiei, corpurilor profesionale, confesionale, grupurilor minoritare și comunităților locale, în autoadministrarea propriilor probleme și activități.

Este vorba de un stat, deci, care nu mai are vocația și nici dreptul de a interveni decât limitat, prin atribuții și drepturi „delegate”, riguros și permanent controlate de societatea civilă, pe baza principiului subsidiarității, în viața organizațiilor sociale și a celorlalte componente ale acesteia. Un stat care trebuie să înceteze a mai reprezenta unitatea simbolică cu națiunea și destinul

său, atât în plan intern, cât și în relațiile internaționale etc. etc.

Toate acestea, deoarece, astăzi ne aflăm într-o nouă epocă, în care ritmurile din ce în ce mai alerte ale schimbării și procesele de creștere continuă a interdependențelor și globalizării pun în termeni cu totul noi ansamblul problematicii „identității” personale, grupale, naționale, cu consecința imediată a genezei unor veritabile crize și paradoxuri „identitare”, cu mari

c) avem aceleași aspirații, dorințe, idealuri și comportamente, sau nu?;

d) există o singură cale eficientă de a rezolva problemele cu care ne confruntăm, care să asigure dezvoltarea validă, viitoare a societății omenești, ori pot fi identificate mai multe?;

e) care este, în fond, natura esențială a modernității și în ce relații se află aceasta cu societățile (dezvoltate sau nu) contemporane?

POPOARE, NAȚIUNI ȘI STATE NAȚIONALE, LA SFÂRȘIT DE MILENIU

implicații în viața societăților contemporane.

Acesta este contextul în care suntem obligați să facem eforturi coerente și sistematice pentru a evalua realist situația creată și, pe această bază, să formulăm răspunsuri temeinic elaborate la o serie de mari interogații, dintre care, aici menționăm doar câteva:

a) trăim, într-adevăr într-o singură lume, comună și omogenă, a tuturor oamenilor, popoarelor, națiunilor și statelor existente astăzi pe pământ, sau nu?;

b) ne aflăm cu toții în aceeași „barcă”, urmărind un singur țel fundamental, sau mai multe și diferite?;

Un asemenea mers al istoriei face ca generațiile noastre să se confrunte cu același tip de probleme cu care s-au confruntat generațiile trecute și, în primul rând, cu necesitatea de a formula răspunsurile naționale la aspectele universale ale dezvoltării, modernității și postmodernității.

Problematica și conținutul problematicii actuale sunt diferite de cele de la 1918, dar ea este corelată cu cea din epoca noastră, întrucât și astăzi tot națiunea, statul-națiune, minoritățile naționale și destinul lor istoric se situează în centrul dezbaterilor. De data aceasta, într-o configurație marcată, între altele, de

necesitatea clarificării unor teme și subiecte istorice ca:

– relațiile dintre unitate și diversitate, structural și istoric, în evoluția generală a lumii sociale contemporane;

– dacă, în ce măsură și în ce mod este posibilă sincronizarea evoluțiilor sociale locale, naționale și regionale, cu evoluția generală a societăților sau există mai multe ontologii sociale, regionale, subregionale, locale;

– în consecință, avem de a face cu o evoluție unilaterală (poate nelineară) sau multiliniară a societăților moderne etc.

Soluționarea acestui tip de probleme reclamă puncte de referință solide și valide, care pot fi cel mai sigur obținute prin valorificarea „învățămintelor” istoriei care demonstrează că, în prezent, înseși conceptele de modernitate și modernizare, ca și teoriile bazate pe acestea, rămân în continuare „problematic”, plasându-se, din punct de vedere științific, într-o veritabilă situație de „ambiguitate”, concentrată în două tipuri de abordări, simultan înrudite și contradictorii.

Una este abordarea „eliberării”, a asigurării libertății individului ca autonomie, și cealaltă a „disciplinării”, care consideră că autorealizarea individuală nu poate fi obținută fără recursul la obiective fundamentale, la realități și la relații sociale, deci la colectivitățile și viața socială a individului, fără de care, nici o valoare sau obiective individuale nu pot fi realizate. Ceea ce înseamnă că modernitatea nu mai poate fi identificată cu triumful, chiar treptat, al rațiunii și raționalizării totale a vieții sociale, în condițiile respingerii particularităților și specificităților

istorice ale indivizilor, grupurilor sau colectivităților umane, ci că ea ar trebui să reprezinte sporirea capacității societăților contemporane de a se adapta la un mediu înconjurător schimbător și de a-și realiza vocația și destinele prin stăpânirea și gestionarea eficientă a complexității și incertitudinii.

Aceasta atrage după sine nevoia reconsiderării tuturor prejudecăților pe baza cărora, în numele raționalizării, coerenței și funcționalității societății globale, se supralicitează, cu obstinație crescută, actualitatea și urgența promovării proceselor și tendințelor „delocalizării”, autonomiei, regionalizării, descentralizării și, în mod special, „apusul” națiunilor și statelor naționale, ca societăți reale, concrete, în care s-au desfășurat până acum eforturile de dezvoltare și modernizare a vieții popoarelor.

Din aceste motive și dincolo de ele, esențială devine, astăzi, clarificarea climatului ideologic al „modelului” sau „modelelor” modernității, al „societății” sau „societăților” de referință, al „centrului” sau „epicentrelor” modernității. Întrucât realitățile sfârșitului de secol și de mileniu demonstrează că societatea produsă de „modernitatea triumfantă”, cu toate realizările sale, de necontestat, prin efectele de „bumerang” pe care le-a produs, induce în conștiința epocii noastre mai mult „probleme deschise”, generate de criza și nu de progresul, prosperitatea, optimismul și expansionismul său, concretizate în „costurile sociale” ale „înaltei modernități” sau ale „modernității de ultimă oră”. Și nu în ultimul rând, cele din spațiul moral al acesteia.

UMANISMUL CONTEMPORAN SOLICITĂ O PERSPECTIVĂ FILOSOFICĂ INTEGRATOARE

Prof.univ.dr. Ioan N. ROȘCA

Încercând o poziție sintetizatoare, integratoare atât în definirea esenței (și sensului) existenței umane, cât și în înțelegerea factorilor alienării și a celor care duc la dezînstrăinare, credem că ar trebui să adoptăm următorul raționament. În primul rând, să considerăm că esența umană unifică într-un mod inextricabil obiectivul și subiectivul, materialul și spiritualul, socialitatea și individualitatea. De aceea, în al doilea rând, susținem că dezînstrăinarea și afirmarea autentic-umană necesită un complex de factori, în care condițiile materiale, sociale, obiective interacționează cu cele spirituale, individuale, subiective.

Aprofundând poziția amintită, vom preciza, mai întâi, fundamentul ei teoretic și raporturile acestuia cu subiectivismul și obiectivismul. Apoi, vom aplica ideile integratoare propuse la analiza procesului de alienare a omului în condițiile fostului sistem socialist din țara noastră.

Pentru a evita obiectivismul și subiectivismul, credem că semnalata perspectivă integratoare trebuie să se întemeieze pe un fundament neutralist. Problema este dacă un asemenea principiu neutralist este de susținut. Plecând de la întreaga istorie a filosofiei, suntem convingeți că putem susține teza unui izomorfism, a unei unități între corporal și incorporeal, între trup și suflet, între materie și spirit.

Ideea unui temei al lumii ireductibil la corporal și incorporeal o desprindem, mai întâi, din acele concepții filosofice ale antichității grecești care, începând cu filosofia lui Parmenide, au conceput principii (ca origine și esență a tuturor celor existente) ca factor nedeterminat.

În contemporaneitate, o a treia cale în filosofie a fost susținută de unele curente filosofice cum ar fi energetismul, pozitivismul și fenomenologia. Fără a împărtași

pe deplin ideile nici uneia din aceste orientări, considerăm că fenomenologia este orientarea cea mai fructuoasă pentru o înțelegere mai completă și mai echilibrată a omului. În general, fenomenologia a relevat existența, în multiple ipostaze, a unui nou domeniu al lui a fi, ireductibil la lumea materială, sau la sfera spirituală obișnuită. În acest sens, Edmund Husserl (1870-1938), întemeietorul fenomenologiei, a evidențiat idealitatea în sine ca nivel distinct de constructele logice și de cele empirice, Max Scheler (1874-1928), cel mai important continuator german al fenomenologiei, a analizat valoarea ca entitate ireductibilă la subiect sau la obiect, iar M.Merleau-Ponty (1908-1961), cel mai mare fenomenolog francez, a pus în lumină viața perceptivă, pre-reflexivă, ca izvor al oricărei distincții ulterioare dintre obiectiv și subiectiv. Ideea de bază care se degajă din

descoperirile amintite este aceea că există anumite realități umane al căror fundament nu este nici obiectiv, nici subiectiv. Din postulatul fenomenologic reținem nu functorul logic „nici, nici” (nici obiectiv, nici subiectiv), care poate sugera o anumită sfâșiere și zbatere continuă între două contrarii, ci nota implicată a ireductibilității temeiului la o natură corporală, sau la una incorporeală.

În ceea ce privește raportul neutralismului cu obiectivismul și subiectivismul, obiecția care se poate aduce tezei despre un principiu nedeterminat este aceea că admite un temei care poate fi numai gândit, dar nu și real, pentru că, în realitate, fenomenele sunt fie materiale, fie spirituale, iar cele de un anumit tip – mai puternice, determinante. Obiecția este, într-adevăr, foarte greu, dacă nu chiar imposibil, de respins. Considerăm însă că ea nici nu trebuie recuzată. În accepția noastră, punctul de vedere neutralist nu trebuie să conteste de plano obiectivismul și subiectivismul, ci să le valorizeze dintr-o perspectivă mai cuprinzătoare, referitoare la acel izomorfism dintre material și spiritual de care vorbeam. Această perspectivă nu neagă faptul real că, uneori, factorii materiali joacă un rol de-

terminant, iar alteori, în alte contexte, cei spirituali. Ea previne însă asupra oricărui reductionism, sugerând că, la o analiză mai profundă, în lumea umană orice realitate se vedește a fi o fuziune a obiectivului și subiectivului, chiar dacă unele fenomene sunt mai mult obiective, iar altele mai mult subiective, și, de asemenea, că există anumite entități, cum ar fi valorile, care constituie un nou mod de a fi, diferit de cel obiectiv și de cel subiectiv, pentru că, în cazul lor, cele două dimensiuni se contopesc până la indistinție. Așadar, slăbiciunea poziției neutraliste de a nu investi cu rol determinant nici factorul obiectiv, nici pe acela subiectiv prezintă, ca revers, și forța reală de a se opune reductionismului de orice fel.

Perspectiva integralistă pe care o adoptăm relevă complexitatea și ireductibilitatea ființei umane la vruna din laturile, forțele și capacitățile sale. Din această perspectivă rezultă că înstrăinarea poate proveni din multiple izvoare și că ea afectează întreaga ființă umană, neîmplinirea exterioră, în relațiile cu ceilalți, și cea interioră condiționându-se reciproc. Rezultă și faptul că dezînstrăinarea presupune o diversitate de mijloace și modalități, conjugate și interdependente.

REGIONALIZAREA PRIN PROIECTE ECONOMICE TRANȘNATIONALE

România petrolieră și zona Mării Caspice

Prof. univ. dr. ing. Ioan GÂF-DEAC

Comunitatea internațională devine tot mai mult posesoarea liberă a informațiilor de bază privind existența acumulărilor materiale. Un exemplu elocvent îl constituie conturul zăcămintelor de substanțe minerale utile (din subsol), de hidrocarburi sau depozite de pe fundul mărilor și oceanelor.

În context, zona Caspică a intrat în atenția utilizatorilor de petrol și gaze și în confruntarea diplomatică, pe baza a două considerente principale: 1) cunoașterea efectivă (clasică) a existenței acumulărilor de hidrocarburi din zonă (Azerbaidjan, Kazahstan, Turkmenistan, Uzbekistan, Georgia); 2) cerința politico-strategică nouă apărută în zonă o dată cu dezmembrarea fostei URSS și tendința centrifugă a țărilor constituite pentru construcția de noi coridoare – independente – de comunicare, implicit politică.

O estimare preliminară a resurselor de hidrocarburi în țările Asiei Centrale și cele Caucaziene (aria Caspică) arată existența unor acumulări după cum urmează: 10-15 miliarde tone de petrol brut în zăcămintele localizate în principal în Kazahstan, Uzbekistan, Azerbaidjan, Armenia și Georgia; 15-20 trilioane Nmc gaze naturale localizate în special în Turkmenistan, Kazahstan și Uzbekistan.

A devenit tot mai perceptibilă intenția țărilor caspiene de a trece la extinderea masivă a valorificării depozitelor de hidrocarburi a căror proprietari sunt, în acest scop fiind

de acord că exploatarea autarhică este exclusă datorită dimensiunii uriașe a proiectului, inclusiv a pieței ce presupune existența obiectivă a parteneriatului.

Motivul esențial – ca o consecință – afișat de țările din zonă în privința realizării proiectului de exploatare a hidrocarburilor îl reprezintă necesitatea dezvoltării în principal a infrastructurii, eliminarea decalajelor, realizarea tranziției și asigurarea unor ritmuri mai convenabile de creștere. Acest motiv este „înfișurat” în conotații politico-strategice.

De altminteri, se manifestă în continuare tendința centrifugă a majorității țărilor caspiene față de Federația Rusă, cu toate că există determinări și implicații ce derivă din înregimentarea în CSI. În acest context, o bună complementaritate economică și strategică cu alte spații din zonă, îndeosebi cu Orientul Mijlociu prin exploatarea hidrocarburilor devine element integrator – de tip înfișurat – în plan regional.

Surse diplomatice și economice diverse arată că petrolul și gazele naturale rămân elemente fundamentale de energie primară care vor juca un rol practic distinct și preponderent în domeniul productiv-economic cel puțin în prima jumătate a secolului următor. Orientul Mijlociu și Asia Centrală parcurg o stare de relativă dizgrație în arena internațională (înfrunțările americane față de sfidările irakiene și iraniene). În acest context, marile puteri ar accepta complementaritatea, respec-

tiv introducerea unei noi competiții și realizarea unor influențe de tip nou în zonă.

Pe plan mondial sugerarea și antrenarea în proiecte noi de investiții constituie preocupări, ce au în vedere identificarea căilor de asigurare a creșterilor economice.

Proiectul caspian poate fi unul dintre marile încercări diplomatice și investiționale în peisajul economic al secolului următor.

SUA-UE și amplasamentul investițiilor

Țările din zonă au grad de dezvoltare relativ redus sau mediu, ceea ce nu le conferă pretenții radicale în abordarea proiectului. Mai degrabă, pentru ele înfișurarea acestuia reprezintă o favoare investițională atrășă. Consecința imediată pentru investitori este lipsa de dificultate în penetrarea pe „piața proiectului”. Singura concurență notabilă este cea care se manifestă între partenerii participanți la investiții.

Instaurarea noii ordini, care rezultă din dispariția războiului rece sau recunoașterea multipolarismului ori a tendinței monopolare, arată că o „confruntare intrinsecă” cu caracter bipolar (SUA – Rusia) induce încă interes specific (reductibil) privind mărirea și semnificația prezenței americane și rusești în zonă. Alternativa înregimentării partenerilor de investiții prin marketing într-un pol sau altul va deveni tot mai vizibilă în fazele de coagularea a consorțiilor ce vor acționa în proiectul caspic.

Posibila confruntare economică SUA – UE subliniază probabila apariție a unui nou flux care va polariza amplasamentul partenerilor de investiții. Cu toate că țările caspiene au un grad evidențiat de instabilitate politică, iar riscul de țară este ridicat, amploarea proiectului și prezența preconizată a actorilor economici tranșnacionali va estompa până la contracarare caracteristicile de mai sus, care vor fi inoperante în ansamblu pentru cei ce investesc. În fapt, finalul proiectului și procedeele diplomatice aplicate pentru transformarea zonei vor oferi o nouă ordine regională și un nou tip de influență.

Practic sunt posibile cel puțin 5 post-scenarii de instalare viguroasă în zonă: 1) din partea Rusiei, 2) din partea SUA, 3) din partea UE, 4) din partea SUA – UE și 5) din partea SUA – Rusia.

Formularea și adjudecarea unei variante de traseu pentru hidrocarburi caspice constituie exemplul tipic de decizie tranșnacională, necesară a fi fundamentată atât economic, cât și diplomatic.

S-au conturat următoarele alternative posibile de traseu: 1) Zona Caspică – Rusia – Ucraina – UE; 2) Zona Caspică – Nordul Mării Negre – Ucraina (Ungaria) – UE; 3) Zona Caspică – Turcia – Marea Neagră – România – UE; 4) Zona Caspică – Marea Neagră – Bulgaria (Grecia) – Sud UE; 5) Zona Caspică – Turcia – M. Mediterană – UE / Africa de Nord.

Totodată, există și ceea ce înseamnă alternative probabile de traseu. În esență însă, destinația hidrocarburilor caspice este Europa. Este evidentă observația că Europa nu va fi consumator unic, primordial; în context, operațiunea de redistribuire pe toate segmentele de piață ale lumii va constitui activitatea de bază a europenilor în parteneriatul integrat, derivat din traseu.

Sunt identificate trei momente de traseu și operaționalizare a acțiunilor: 1) momentul inițial (extracție) 2) momentul intermediar (transport – prelucrare) și 3) momentul final (distribuție și redistribuție).

UE ar putea deveni nod principal de distribuție a produselor finale petroliere în întreaga lume.

Situația ar fi inacceptabilă pentru SUA și parțial acceptabilă pentru Rusia (care devine subfurnizor). Traseul va avea orientarea principală de la Est la Vest.

Technologiile și suportul financiar al proiectului pot fi dirijate de la Vest la Est. În nici un caz nu poate fi eludată prezența Rusiei în proiect, urmare în primul rând a interesului său strategic (atenuarea tendințelor centrifuge ale țărilor desprinse), dar și a preocupării pentru complementaritate (chiar integrare, dacă se are în vedere existența și gradul de funcționare a CSI), în strânsă legătură cu cerința de obținere a motivațiilor (suportului) de dezvoltare concomitentă cu diminuarea efectului tranziției spre economia de piață.

Prezența rusească va fi, cu mare grad de probabilitate, în conexiune cu cea americană.

SUA va prefera distanțarea proiectului de amplasamentul care vizează mijlocul continentului european.

Din unele analize rezultă că traseul cu probabilitatea cea mai ridicată de formalizare vizează: Țările Caspice – Turcia, – Grecia – Italia – Spania (Marea Mediterană).

Motivațiile principale au conotație diplomatică accentuată și se referă la: siguranța fascicului de conducte poate fi oferită de proxima vecinătate a țărilor care (toate) sunt membre NATO. Africa de Nord cu zăcămintele bogate în hidrocarburi (îndeosebi din Algeria și Libia) ar urma să fie conectată pentru colectare în rețeaua subcontinentală (cvasi-mediteraneană) din sudul Europei.

Gestiunea resurselor și piața muncii

Prof. univ. dr. Gheorghe RĂBOACĂ

De curând, Ministerul Muncii și Protecției Socialiste, prin însăși persoana doamnei ministru Semaranda Dobrescu, a anunțat măsuri de reechilibrare a bugetului pieței muncii, aflat într-o puternică stare de deficit. Măsurile anunțate se referă, în esență, la reducerea duratelor legale de indemnizare a șomerilor, precum și la o eventuală majorare a cotizațiilor actuale pentru fondul de șomaj.

Potrivit studiilor efectuate de noi, în ultimii ani, s-a observat că proporții apreciabile de șomeri se complac în șomaj, mai bine zis, rămân în plata indemnizației și alocației de sprijin o perioadă lungă, adeseori până la sfârșitul acesteia (27 de luni). După o perioadă de recuperare, mulți dintre aceștia repetă cele arătate aici.

Evident, din această perspectivă, apar cât se poate de necesare măsuri de combatere eficientă a unui asemenea comportament. Măsurile care se au însă în vedere pentru balansarea bugetului pieței muncii ni se par însă simpliste și chiar dăunătoare, cel puțin în etapa actuală de tranziție la economia de piață.

Dacă ne referim la mărirea cotizațiilor, trebuie să reamintim că actualele niveluri de cotizare s-au dovedit greu de colectat, M.M.P.S.-ul confruntându-se permanent cu mari dificultăți, astfel că nu este greu de presupus că acestea ar deveni și mai ample, dacă ținem seama și de starea de criză economică a multor firme. Această observație este valabilă nu doar pentru angajatori cărora li se diminuează capacitatea de competiție, dar și pentru angajați care-și vor vedea diminuate veniturile lor nominale. În fine, pentru

populație creșterea cotizării mărește impulsurile inflaționiste și așa destul de apăsătoare, mai ales în acești ultimi ani.

În ceea ce privește intenția de reducere a duratei legale de indemnizare și de sprijin va trebui să subliniem că această măsură poate să nu aibă nici un efect pozitiv în rebalansarea bugetului pieței muncii; în schimb, ar putea avea efecte secundare perverse, poate chiar dezastruoase.

În primul rând, reducerea duratelor legale de indemnizare și de sprijin poate conduce la excluderea din plată „la masa verde” a sute de mii de șomeri și poate chiar mai mult, ceea ce ar putea crea tensiuni sociale de dimensiuni insuportabile pentru orice instituție a statului.

În al doilea rând, rămânerea în plată a unor mari proporții ale șomerilor nu este generată nici pe de parte mai ales de durata de indemnizare. Cauzele acestui comportament, într-adevăr contraproductiv al șomerilor, sunt legate de alte două împrejurări esențiale: - lipsa de locuri de muncă, necrearea de alternative de ocupare pentru efectivele întreprinderilor ce urmează să intre în restructurare;

- eroii mari care se săvârșesc de o lungă perioadă în evoluția indemnizațiilor de șomaj și a salariului minim care s-au apropiat mult de creșterea moderată (frânată) a salariilor, astfel că venitul salariiștilor a fost practic egalat de venitul șomerilor (conform datelor oficiale furnizate de Comisia Națională pentru Statistică).

În al treilea rând, durata de indemnizare este concepută peste tot în lume, ca și la noi, ca o durată necesară

pentru situații limită, când unora dintre șomeri, în anumite zone sau localități, nu li se oferă locuri de muncă pentru ieșirea din șomaj.

În al patrulea rând, nivelul acestor durate de indemnizare și de sprijin nu sunt nici pe departe la nivelul majorității țărilor dezvoltate. În plus, în aceste țări, deși au loc variate feluri de restructurare nu se prevăd încă, de regulă, și reduceri ale duratelor legale de indemnizare tocmai pentru a se evita situațiile de marginalizare și excludere socială.

În aceste condiții, intenția care există la noi de reducere a duratelor legale de indemnizare și sprijin poate fi considerată mai ales rezultatul unei confuzii între duratele legale de indemnizare și de sprijin, pe de o parte, și duratele medii efective de rămânere în plată, pe de altă parte.

Dacă duratele de indemnizare și de sprijin au funcția de evitare a excluderii sociale din cauza inexistenței de oportunități de ocupare, duratele medii de indemnizare și de sprijin ni se prezintă, pe bună dreptate, ca rezultat

al foarte slabe gestionării, a resurselor bugetului pieței muncii. Cu alte cuvinte, aici, celor două cauze înainte amintite de rămânerea șomerilor un timp îndelungat în plată a indemnizațiilor și alocațiilor de sprijin (lipsa de locuri de muncă și raportul practic egal dintre venitul șomerilor și cel al salariaților) li se adaugă și modul de gestionare a clauzei legale de căutare susținută de ocupații în limita locurilor de muncă disponibile. Din toate acestea înțelegem că pe toată lungimea duratei de indemnizare și a duratei alocației de sprijin se pot realiza o înfinitate de durate medii. Cu cât durata medie se apropie de nivelul minim al duratei legale de indemnizare, cu atât gestiunea prevederilor legale și a resurselor bugetare în ansamblu sunt mai bune și invers.

Or, în studiile efectuate de noi s-au putut constata mari deficiențe în gestionarea prevederilor legale de căutare susținută de locuri de muncă pentru ocuparea celor disponibile, slaba pregătire profesională și submotivarea personalului oficiilor de ocupare și șomaj, ca și menținerea frauduloasă în plată, pe banii contribuabililor, a unor

șomeri pentru servicii și lucrări prestate unor persoane.

Fără cunoașterea bună a gestionării prevederilor legale pentru ocuparea locurilor de muncă disponibile, alte măsuri de echilibrare a bugetului pieței muncii nu pot asigura gestionarea eficientă a resurselor pieței muncii; prin neajunsurile gestionării se creează deficitul și tendința permanentă a debalansării bugetului pieței muncii. (!)

Fără un control permanent al modului de cheltuire a resurselor – așa cum am concluzionat în studiile noastre – orice propunere de alte soluții ar încălca grav regula elementară ca aceste propuneri de soluții să se întemeieze pe cauze adevărate care determină rămânerea în plată, pentru o lungă perioadă, a unor proporții mari ale șomerilor. De asemenea, se poate încălca grav și o a doua regulă elementară, aceea că resursele nu ajung niciodată să acopere nevoile dacă nu sunt cheltuite cu maximum de eficiență, solicitându-se mereu majorarea de resurse, așa cum se întâmplă și în cazul celor două propuneri ale M.M.P.S., chiar dacă acestea s-ar întemeia pe informații speciale care nouă ne scapă.

REVISTA

OPINIA
națională

Director:
Prof. univ. dr.
Aurelian BONDREA

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA: București, Palatul Sporturilor și Culturii, Parcul Tineretului, Sector 4, Telefon: 330.40.40/interior182

Revista OPINIA NAȚIONALĂ este înregistrată la Oficial de Stat pentru Invenții și Mărci

la nr. 24.000/7.090.672 din 3 septembrie 1997.

Revista se poate procura prin abonament la toate oficiile poștale din țară. În Catalogul RODIPET, revista se regăsește la poziția 2.256.

Costul unui abonament trimestrial este de 8.400 lei.

De asemenea, solicitări de abonamente se pot adresa redacției, cu plata prin mandat poștal sau dispoziție de plată pe adresa: Fundația „România de Măine”, Palatul Sporturilor și Culturii, Parcul Tineretului, Sectorul 4, București, Cont 2511.1-23.1/rol-BC.R.-Sucursala Unirea

ISSN 1221-4019

Machetarea computerizată și tiparul executate de
LABORATORUL DE TEHNOREDACTARE
ȘI TIPOGRAFIA
FUNDAȚIEI „ROMÂNIA DE MĂINE”